

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 1 sierpnia 2011 roku

ZEW/500/34-1/2011/MT

Pani
Jolanta Fedak
Minister Pracy i Polityki Społecznej

Szanowno Pani Minister,

analizując zasady organizacji i funkcjonowania w Polsce jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, w szczególności placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz domów pomocy społecznej, zainteresowałem się rozwiązaniami występującymi w tym zakresie w krajach europejskich. Zauważyłem, że zjawiskiem bardzo często występującym w wielu krajach europejskich jest wsparcie ze strony wolontariuszy, pracujących w domach dziecka i w domach pomocy społecznej. W takiej roli występują zarówno młodzi ludzie (np. studenci), jak i posiadający już duże doświadczenie życiowe i zawodowe (np. emeryci). Dostrzegając korzyści społeczne płynące z takiej współpracy przeanalizowałem mechanizmy wspomagające funkcjonowanie wolontariatu w innych krajach. Stwierdziłem, że jego sprawne działanie nie polega wcale na specjalnych uregulowaniach prawnych w tym zakresie, a konsekwentnym stosowaniu określonej praktyki społecznej. Placówki, które korzystają ze wsparcia wolontariuszy są premiowane w różnego rodzaju projektach i mają łatwiejszy dostęp do źródeł finansowania. Ponadto instytucje odpowiedzialne za sprawowanie nadzoru uwzględniają ten fakt przy ocenie jednostki. Popularną formą wyrażania tej oceny jest umieszczanie rankingów placówek w lokalnej prasie, co przekłada się np. na możliwość pozyskania nowych sponsorów. Jednym słowem – na szczególne wsparcie finansowe i poparcie społeczne mogą liczyć te jednostki, które nie obawiają się społecznej oceny swojej działalności i chętnie otwierają się na współpracę z lokalną społecznością.

Na podstawie przeprowadzonych kontroli stwierdzam z przykrością, że pomimo istnienia w Polsce przepisów regulujących warunki wykonywania świadczeń przez wolontariuszy oraz korzystania z tych świadczeń [ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r.

o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 j.t.)], liczba placówek angażujących ochotników jest niewielka.

Zgodnie z art. 2 pkt 3 ww. ustawy wolontariuszem może być każda osoba fizyczna, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia, odpowiadające świadczeniu pracy na rzecz określonego w przepisach korzystającego. Następnie, art. 43 ww. ustawy określa, iż wolontariusz powinien posiadać kwalifikacje i spełniać wymagania odpowiednie do rodzaju i zakresu wykonywanych świadczeń. Oznacza to, iż o tym, czy można być wolontariuszem w danym miejscu, nie decyduje charakter placówki, a jedynie rodzaj zajęć, które będą wykonywane na zasadzie wolontariatu. W przypadku placówek opiekuńczo-wychowawczych przedmiotową kwestię reguluje § 24 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych (Dz. U. z 2007 r. Nr 201, poz. 1455) wskazujący, iż wolontariuszem w placówce może być osoba pełnoletnia, niekarana za przestępstwo i przeciwko której nie toczy się postępowanie o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych, która została poinformowana przez dyrektora placówki o specyfice pracy wychowawczej i konieczności zachowania tajemnicy w sprawach dotyczących dzieci oraz została ubezpieczona przez dyrektora placówki od odpowiedzialności cywilnej za szkody powstałe podczas pracy. W odniesieniu do domów pomocy społecznej takie szczegółowe uregulowania nie zostały zapisane. Wymaga to więc uzupełnienia.

Niestety, rola wolontariatu i pomocy udzielanej przez wolontariuszy jest w naszym kraju niedoceniana i niedostatecznie promowana. Młode osoby, charakteryzujące się ogromnym zaangażowaniem w sprawach społecznych, na pewno swoją pracą wzbogaciłyby działalność ww. jednostek organizacyjnych pomocy społecznej. Mogą wspierać wychowawców, organizując koła zainteresowań czy też pomagając dzieciom i młodzieży w nauce języków obcych lub w odrabianiu lekcji. Jednocześnie, korzystanie ze świadczeń ochotników sprawi, iż domy dziecka i domy pomocy społecznej będą otwarte na obserwatorów z zewnątrz, a tym samym poddane społecznej ocenie i wsparciu. Ponadto, należy zauważyć, iż placówki, które uzupełniają swoją działalność świadczeniami ze strony wolontariuszy są za ten fakt premiowane w różnych projektach europejskich. Będą więc miały ułatwiony dostęp do środków finansowych. Niewątpliwą zachętą do angażowania wolontariuszy byłoby też punktowanie – wzorem innych krajów – takiej działalności przy ocenie pracy placówek opiekuńczo-wychowawczych i domów pomocy społecznej dokonywanej podczas kontroli przeprowadzanej przez inspektorów Wydziałów Polityki Społecznej Urzędów Wojewódzkich (wyniki mogłyby być zamieszczane w lokalnej prasie

i w biuletynach informacyjnych poszczególnych urzędów wojewódzkich). Takie kontrole mogłyby stać się też doskonałym źródłem informacji dla dyrektorów jednostek organizacyjnych pomocy społecznej na temat korzyści płynących z angażowania ochotników.

W związku z powyższym, na podstawie art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6, poz. 69 z późn. zm.), zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o szczegółowe uregulowanie prawne dotyczące wykonywania świadczeń przez wolontariuszy w domach pomocy społecznej oraz o podjęcie działań zmierzających do promocji wolontariatu, tak, aby z jego dobrodziejstw mogli korzystać podopieczni placówek opiekuńczo-wychowawczych i domów pomocy społecznej, a jednostki te stały się bardziej transparentne dla społeczeństwa, a tym samym bezpieczniejsze dla dzieci.

z wyrazami szacunku
Marek Góralczyk

MINISTERSTWO
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
SEKRETARZ STANU

Warszawa, dnia 7 września 2011 r.

JAROSŁAW DUDA

DPS-VII-073 - 4731-ZG- 14 /11

Pan Marek Michałak

Rzecznik Praw Dziecka

W odpowiedzi na pismo z dnia 1 sierpnia 2011 roku znak ZEW/500/34-1/2011/MT dotyczące rozwiązań w zakresie organizacji i funkcjonowania domów pomocy społecznej w Polsce w kontekście wsparcia tych jednostek przez pracę wolontariuszy, uprzejmie informuję, że:

Zgodnie z obecnie obowiązującymi rozwiązaniami prawnymi w systemie pomocy społecznej funkcjonuje 79 domów pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży intelektualnie niepełnosprawnej, w których przebywa około 12 tys. dzieci. Domy te, podobnie jak pozostałe domy innych typów działają w oparciu o rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej w sprawie domów pomocy społecznej, w którym w § 6 pkt.2. uwzględniona została praca wolontariuszy przy mechanizmie wyliczania wskaźnika zatrudnienia. Pojawienie się tego przepisu było usankcjonowaniem praktycznego funkcjonowania osób nie pobierających wynagrodzenia między innymi wolontariuszy.

Funkcjonowanie tego przepisu wyrobiło sprzeczne opinie organizatorów pomocy społecznej, którzy w części bardzo pozytywnie oceniają funkcjonowanie wolontariuszy w placówkach, natomiast część zwraca uwagę przypadkowość rotacyjność tych osób oraz negatywne skutki z tego wynikające dla mieszkańców domów, którzy czują się rozczarowani i zawiedzeni przez osoby, które deklarują określone zachowania a następnie się z nich wycofują.

Jednostki organizacyjne pomocy społecznej, w mojej ocenie są jak najbardziej otwartymi za środowisko zewnętrzne i współpracę ze środowiskiem lokalnym co wpisuje się

...sfc funkcjonowania tych placówek wynikającą ze standardów świadczonych usług, ~~latre~~ od drugiej połowy lat dziewięćdziesiątych są konsekwentnie wdrażane w pomocy społecznej. Zmiany jakie obserwuje się w domach pomocy społecznej uwzględniają przede wszystkim potrzeby i możliwości przebywających w nich osób również adaptację do pojawiania się nowych osób w ich otoczeniu i dynamika tego procesu nie może być nadmiernie wysoka.

Dziękując, za zainteresowanie problemami dzieci niepełnosprawnych, zauważę iż w mojej ocenie obecnie obowiązujące regulacje prawne są wystarczające do rozwijania działalności wolontarystycznej w instytucjach pomocy społecznej i nie wymagają w chwili obecnej zmian.

Z szacunkami*

